

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XLI

3/2007

Čo dala krajinná ekológia praxi?

Krajinná ekológia zaznamenala búrlivý rozvoj najmä od 60. rokov minulého storočia vďaka angažovaniu sa špecialistov z odborov geografia, biológia, ekológia, lesnícke a poľnohospodárske vedy, environmentalistika, krajinná architektúra a krajinné inžinierstvo, priestorové plánovanie i ďalších. Jej vedecké výsledky a metodické postupy sa využívajú v environmentálnej praxi pri riešení najrôznejších problémov. Práve preto sa považuje krajinná ekológia za most medzi teóriou a praxou.

Veľký rozvoj krajinnej ekológie a jej praktických aplikácií nastal v Slovenskej i Českej republike po r. 1990, keď sa v nových spoločenských podmienkach začalo konštituovať moderné environmentálne právo. Poznatky krajinnej ekológie slúžia ako podklad najmä pre krajinné plánovanie, navrhovanie ekologickej siete a hodnotenie ekologickej únosnosti krajiny a krajinného rázu. Krajinnoekologické prístupy sa integrovali do územného plánovania i do viacerých sektorových plánovacích procesov. Tieto prístupy a metódy sa významne uplatnili pri tvorbe koncepcie posudzovania vplyvov činnosti a strategických dokumentov na životné prostredie (EIA, SEA), štátnej environmentálnej a krajinnej politiky a implementačných programov medzinárodných dohovorov (napr. Európskeho dohovoru o krajine) i pri presadzovaní princípov udržateľného rozvoja. Metodiky krajinnoekologického plánovania, hodnotenia ekologickej únosnosti a zraniteľnosti krajiny a ďalšie špecializované postupy vypracované na Slovensku a v Česku dosiahli medzinárodné uznanie. Napr. metodika krajinnoekologického plánovania LANDEP bola zaradená do medzinárodného dokumentu AGENDA 21 (Rio de Janeiro, 1992) medzi odporúčané metodiky na zabezpečenie integrovaného prístupu k plánovaniu a hospodáreniu so zdrojmi krajiny.

Významným medzníkom v rozvoji krajinnej ekológie bolo založenie Medzinárodnej asociácie pre krajinnú ekológiu (*International Association for Landscape Ecology* – IALE). Svetové kongresy IALE sú prestížnymi vedeckými podujatiami a konajú sa každé štyri roky. O význame krajinnej ekológie pre prax svedčí aj zameranie 7. svetového kongresu IALE 2007: *Vedecké princípy v praxi*, ktorý sa konal v júli t. r. vo Wageningene (Holandsko) pri príležitosti 25. výročia založenia IALE.

Do monotematického čísla sme zaradili niekoľko príkladov prenosu krajinnoekologických poznatkov, princípov a metód do praxe. V článkoch poukazujeme aj na slabé miesta v plánovacej praxi, kde treba venovať zvýšenú pozornosť realizácii už vypracovaných krajinnoekologických dokumentov a koordinácii medzi rezortmi. Mnohé krajinné plány, projekty územných systémov ekologickej stability alebo programy revitalizácie krajiny zostávajú iba vo forme návrhov. V najbližších rokoch sa budú musieť razantnejšie presadzovať nové koncepčné, právne a ekonomické nástroje na širšiu podporu krajinotvorných programov.

Mária Kozová, Zdeněk Lipský

Obsah

- M. Kozová, M. Finka, P. Mišíková: Krajinné plánovanie ako nástroj na ochranu, plánovanie, manažment a tvorbu krajiny 117
- M. Finka: Prínos krajinnej ekológie k rozvoju územného plánovania 122
- P. Sklenička: Krajinná ekologie v systéme krajinného plánování České republiky 126
- Z. Izakovičová: Príspevok krajinnej ekológie k tvorbe koncepcie ÚSES 131
- M. Kozová, J. Drdoš, K. Pavličková, I. Belčáková: Prínos krajinnej ekológie k metodike hodnotenia environmentálnych vplyvov 135
- Z. Izakovičová: Integrovaný manažment krajiny 142
- J. Špulerová: Krajinnoekologický výskum a manažment chránených území 147
- A. Salašová, P. Kučera, M. Štěpán a kol.: Krajinný plán a jeho možnosti 152
- E. Paudítsová, T. Reháčková, M. Tekel: Pozemkové úpravy a ich vplyv na manažment krajiny 159
- M. Moyzeová, L. Grotkovská: MÚSES v projektoch pozemkových úprav (príklad návrhu MÚSES katastra obce Slopňá) 162

Aktuality

- M. Kozová: 25 rokov krajinnej ekológie: Vedecké princípy v praxi 115

Recenzie

- M. Kozová: Krajinnoekologické podmienky rozvoja Bratislavy 166
- T. Hrnčiarová: Rozvoj Bratislavy podľa návrhu 10 krajinných ekologiciek 167

Contents

M. Kozová, M. Finka, P. Mišíková: Landscape Planning as a Tool for Protection, Planning, Management and Design of the Landscape	117
M. Finka: Contribution of the Landscape Ecology to the Territorial Planning	122
P. Sklenička: Landscape Ecology in the Landscape Planning System of the Czech Republic	126
Z. Izakovičová: Landscape Ecology Contribution to the Concept of Territorial System of Ecological Stability	131
M. Kozová, J. Drdoš, K. Pavličková, I. Belčáková: Input of the Landscape Ecology to the Methodology of Environmental Impact Assessment	135
Z. Izakovičová: Integrated Landscape Management	142
J. Špulerová: Landscape Ecological Research and Management of Protected Areas	147
A. Salašová, P. Kučera, M. Štěpán et al.: Landscape Plan and its Opportunities	152
E. Paudišová, T. Reháčková, M. Tekel: Land Consolidation and their Impact on Landscape Management	159
M. Moyzeová, L. Grotkovská: The Local Territorial System of Ecological Stability in the Projects of Land Consolidation (Case Study of LTSES in Cadastral Territory of Slopná Willage)	162
News	
M. Kozová: 25 years of the Landscape Ecology: Scientific Principles in Practice	115
Review	
M. Kozová: Landscape-ecological Conditions of Bratislava Region Development	166
T. Hrnčiarová: Development of Bratislava Based on the Proposal of Ten Landscape Ecologists	167

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME XLI

3/2007

How has the landscape ecology contributed to practice?

Landscape ecology underwent a dramatic development mainly in the 60ties of the last century due to involvement of specialists from geography, biology, ecology, forest and agricultural sciences, environmental sciences, landscape architecture and engineering, spatial planning and other areas. The scientific results and methodical procedures are broadly applied in environmental practice at the studying of various environmental issues. That is the reason why landscape ecology is considered to be the bridge between theory and practice. A major advancement of landscape ecology and its practical applications occurred in the Slovak Republic likewise the Czech Republic since the year 1990, when modern environmental law has begun to be constituted in new social conditions.

The knowledge acquired in the field of landscape ecology creates the basis mainly for landscape planning, proposals for ecological networks (the territorial system of ecological stability) and evaluation of the ecological carrying capacity. Landscape ecological approaches and methods have been broadly integrated in land use planning and also in various sector planning processes. Landscape ecology has contributed in a significant degree to the creation of the concept of environmental impact assessment of activities and strategic documents on the environment (EIA, SEA), strategy of the state environmental and landscape policy and implementation programs of international conventions (e.g. the European Landscape Convention) and to promotion of the sustainable development principles.

The methodologies of landscape ecological planning, ecological carrying capacity and vulnerability assessment and other specialized procedures elaborated in the Slovak and Czech Republic gained international recognition. For example the methodology of Landscape Ecological Planning – LANDEP is included in the international document AGENDA 21 (Rio de Janeiro, 1992) among recommended methodologies providing for integrated approach to planning and management of the landscape resources.

A notable milestone in the development of landscape ecology was founding of the International Association for Landscape Ecology – IALE. IALE world congresses are prestige scientific events and are held every four years. The scope of the 7th IALE World Congress: Scientific Principles in Practice, has shown also evidence of the importance of landscape ecology for practice. It was held in July this year in Wageningen (the Netherlands) on the occasion of 25th anniversary of IALE foundation.

Into the monothematic issue we have filed several examples of transfer of landscape ecological knowledge, principles and methods to practice. In the articles we mention also some of the weaknesses in planning practice, where more attention should be focused on implementation of already existing landscape ecological documents and coordination between branches. Many landscape plans, projects of the territorial system of ecological stability or projects of landscape revitalization stay only in form of proposals. In the forthcoming years, new conceptual, legal and economic instruments will have to be enforced more strongly for a wider support of landscape programs.

Mária Kozová, Zdeněk Lipský